

SÜREÇ ODAKLI MESLEKİ YARDIM VE REHBERLİK***H. İsmail ARSLANTAŞ, **Tokay GEDİKOĞLU*****Gaziantep Üniversitesi Muallim Rifat Eğitim Fakültesi – KİLİS******Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi – GAZİANTEP****ÖZET**

Bu çalışmada, ilköğretimde görev yapan öğretmenler için yeni bir mesleki yardım ve rehberlik modeli önerisi geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Konu ile ilgili yapılan araştırmaların bulguları ve ilgili alanyazın taraması ışığında yeni bir mesleki yardım ve rehberlik modeli önerilmektedir. Geliştirilmeye çalışan model, “süreç odaklı mesleki yardım ve rehberlik modeli”dir. Bu modelde amaç, eğitim-öğretim sürecinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesidir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Mesleki Yardım ve Rehberlik, İlköğretim Müfettişi.

PROCESS BASED ACCUPATIONAL HELP AND GUIDENCE ABSTRACT

In this study, the main purpose is to develop a model proposal of a new profesional help and guidance fort he teachers who are on duty in primary schools. As a consequence of the findings of the researchs on the subject and the scanning of the literature; a new Professional help and guidance has been proposed. The model that is thought to be developed, is process-focused Professional help and guidance model.

Key words : Primary School, Professional Help And Guidance,Inspector.

1. GİRİŞ

Toplumsal, siyasal, ekonomik, bilimsel ve teknolojik alanda meydana gelen değişme ve gelişmeler, her meslekte olduğu gibi, öğretmenlik mesleğinde de değişmeyi, gelişmeyi ve yenilenmeyi gerekli kılmaktadır. Öğretmenlik, özellikle günümüzde, sadece hizmet öncesi yetiştirme kapsamında elde edilen bilgilerle yürütülebilecek bir meslek değildir. Öğretmenlik mesleği, bizzat işbaşındaki deneyimlerle pekiştirilebilen ve geliştirilebilen bir meslektir. Bu nedenle, öğretmenlerin hem bireysel açıdan ve hem de mesleki açıdan geliştirebilmeleri, mesleği icra ederken alabilecekleri mesleki yardım ve rehberliğe bağlıdır denilebilir.

İşbaşında yapılacak mesleki yardım ve rehberlik, öğretmenin kendi sınıfında karşılaştığı eğitimsel ve öğretimsel problemlerin tespit edilmesinde ve uygun çözümler geliştirilmesinde son derece önemlidir. Çünkü eğitimsel etkinliklerin özünü oluşturan öğretimsel etkinlikler, çoğunlukla sınıf ortamında gerçekleşmektedir. Sınıf ortamında gerçekleştirilen bu faaliyetlerin etkililiği ve ortaya çıkabilecek aksaklık ve sorunların belirlenmesi, öğretmen ve ona rehberlik edecek müfettişin sınıf yaşantılarını birlikte gözlemlemelerine bağlıdır.

İlköğretim müfettişlerinin işbaşında mesleki yardım ve rehberliği etkili olarak gerçekleştirebilmeleri büyük ölçüde öğretmenlere rehberlik için ayıracakları zamana ve öğretmenlere yaklaşımlarına bağlıdır. Bu bilinmesine rağmen, ilköğretim müfettişleri çoğu zaman bir saatlik bir sınıf ziyareti bazen de sınıf ziyareti yapmadan öğretmenlere rehberlik yapmaya çalışmaktadırlar. Yapılan araştırmalarda (Özbek, 2001:87-93; Kapusuzoğlu 2002:35-40;

Dağlı, 2000:43-48) öğretmenler, ilköğretim müfettişlerinden rehberlik için yeterli zamanı ayırmadıklarını belirtmektedirler.

Eğitim denetiminin önemli ilkelerinden biri de işbirliğidir. Teftişin etkinliği, oluşturulan ve devam ettirilen etkileşim ile doğrudan ilgilidir. Teftişin etkili olması, müfettiş ile personelin karşılıklı olarak anlaşabilmelerine, aralarında etkili bir iletişim sağlanmasına, teftiş konusu ile ilgili hususlarda devamlı etkileşimin bulunmasına dayanır (Taymaz 2002:39). Çağdaş eğitim denetimi işbirliğine dayanır. Çağdaş denetim yaklaşımlarında “biz” ve “bizim” yaklaşımı izlenir. İstendik sonuçların elde edilmesinin, çabaya katılan bireylerin tümünün istekle ve etkili bir şekilde çalışmalarına bağlı olduğu görüşü benimsenmektedir (Aydın 2000:25). Sınkınson (2004:235-246), ilköğretimde öğretmenlere yardım eden müfettişlerin öğretmenlerle ilişkilerinde uzlaşmacı bir tutum sergilemeleri ve öğretmenleri güdüleyici şekilde davranmaları gerektiğini belirtmektedir.

Büyükaslan (1998) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin denetmenlerden en yüksek beklentilerinin, denetmenlerin öğretmenleri denetim sürecine katmaları ve öğretmenlerin kendilerini ifade etmelerine imkan tanımaları olduğu belirtilmektedir. Bu bulgu öğretmenlerin müfettişlerle işbirliği yapmaya hazır ve istekli olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla, müfettişlerin de öğretmenlerle işbirliği yapmaya istekli olduklarını göstermeleri gerekmektedir. Böyle bir yaklaşım ve bu yaklaşıma uygun davranışlar, öğretmenle müfettiş arasında güven ve

samimiyet ortamının gelişmesine de katkı sağlayacaktır.

Denetmen, öğretmenin her yardım isteğine okula gelerek cevap vermesi mümkün olmayabilir. Bunun için öğretmenle müfettiş çeşitli iletişim araçlarını ve yöntemlerini kullanarak görüşebilirler. Bu konuda Yıldırım (2001:213-224) iletişim teknolojisinin yeniliklerinden olan telefon, cep telefonu ve özellikle internet ortamındaki iletişimden yararlanarak müfettişlerin öğretmenlerle iletişim kurabileceği değerlendirilmesini yapmaktadır.

Müfettişle öğretmen arasındaki ilişkinin ve iletişimin olumlu olması yapılacak rehberlik ve mesleki yardımın ön koşullarından biri olarak görülmelidir. Bunu sağlamak önemli ölçüde müfettişe düşmektedir. Müfettiş, okul ve öğretmen ziyaretini yardım, öğretmeni ve süreci geliştirmek olarak görmelidir. Eğer bu ziyaretler, yapılmayı belirleyerek bir hesap sorma şeklinde olursa öğretmende korku, şüphe ve endişe gibi olumsuz duygulara neden olabilecektir. Sağlamer (1975:100) korku ve güvensizliğin bulunduğu yerde teftişin olumlu etkisinin olamayacağını, bu nedenle her fırsattan yararlanarak öğretmenin kendi çalışmaları hakkında endişelerini ve müfettişin rolü hakkındaki şüphelerini ortadan kaldırmaya ve güven içinde bulunmasını sağlamaya çalışılması gerektiğini ifade etmektedir.

Öğretmenler arasındaki geleneksel müfettiş imajı, otoriter, korkutucu, hayalci ve sınıf gerçekleri dışında oldukları şeklindedir (Yalçınkaya, 2002:106-118). Böyle bir müfettiş algılamasına sahip olan öğretmen, yardım almaya gereksinim duysa bile bu yardımı müfettişten almayı düşünmeyecektir. Bu durumda hem öğretmen hem de müfettiş sorunları belirleme, ortak çözümler üretme konusunda rol yapmaktan öteye gidemeyeceklerdir.

Seçkin (1978:2)'e göre, kişi, ödül beklentisi, ceza tehdidi, çeşitli korkular gibi nedenlerle değil de, söz konusu kural ya da yeniliği gerçekten doğru bulduğu, özümseyerek kendi kişilik sistemine kattığı zaman sonuç daha başarılı olur. Bu nedenle, öğretmenler müfettişleri birer meslek ustası ve arkadaşı olarak görmelidirler. İstenmeyen bir teftiş ve müfettiş yapısından öğretmenlerin problemlerinin çözümü beklenemez (Yalçınkaya, 2002:106-118).

Günümüze kadar süregelen denetim anlayışında süreci geliştirmenin temel amaç olarak görülmediği; denetmenlerin öğretmenlere rehberlik ve mesleki yardım yapma yerine, var olan durumu saptama, raporlama, eksikleri belirleme ve kuralların uygulanıp uygulanmadığını takip ettikleri çeşitli araştırmalardan ve gözlemlerden anlaşılmaktadır. Bu nedenle temel amacı, süreci ve öğretmeni geliştirmek olan ve bu yüzden rehberlik ve mesleki yardımı merkeze alan bir modele ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmada, açıklanmaya çalışılan özelliklere sahip olduğu düşünülen "süreç odaklı

mesleki yardım ve rehberlik modeli" önerilmektedir. Süreç odaklı mesleki yardım ve rehberliğin temel amacı, öğretimin niteliğini artırmak için öğretmeni geliştirmektir. Bu modelde, öğretmenin sınıf içinde neler yaptığını gözleyerek reel verilere dayalı objektif bir geribildirim sağlanır. Öğretmen, neleri doğru yaptığını ve neleri eksik bıraktığını; doğru yaptığını zannettiği şeyleri ne derece doğru yaptığının çoğu zaman farkında olamaz. Çünkü uygulamacı olarak öğretmen sınıfta yalnızdır. Denetmen, sınıf ziyaretleri sayesinde yaptığı gözlemlere dayanarak, çoğu zaman öğretmenin fark edemediği birçok durumu fark ederek öğretmene önemli bir geribildirim sağlayabilir.

Bu modelde dikkat edilmesi gerekenlerin başında, denetmenlerin rehberlik maksadıyla sınıf ziyaretlerine yeterli zamanı ayırmalarıdır. Bu araştırmada ve benzer araştırmalarda (Öz, 1977:3; Kartal, 1997:71; Kapusuzoğlu, 2002:35-50), öğretmenler, denetmenlerin rehberlik maksadıyla yaptıkları sınıf ziyaretlerini çok kısa tuttıklarını, öğretimsel etkinlikleri izlemediklerini, gözlem sonuçlarını öğretmenle paylaşmadıklarını ve rehberliğe yeterli zamanı ayırmadıklarını belirtmektedirler.

2. ÖNERİLEN MODELE GÖRE MESLEKİ YARDIM VE REHBERLİĞİN UYGULANIS BİÇİMİ

Bu model, birbirine bağlı ve birbirini tamamlayan 4 aşamayı içermektedir. Her bir aşama çeşitli etkinliklerden oluşmaktadır. Modelin başarısı, büyük oranda her bir aşamada önerilen etkinliklerin yerine getirilmesi ile mümkün olabilir. Bu modelin uygulandığı ile ilgili aşamalar ve her aşamada yapılması düşünülen ve önerilen etkinlikler şunlardır:

1.Aşama: Öğretim Yılı Başında "İlk Ziyaret"

Süreç odaklı rehberlikte yapılacak mesleki yardım ve rehberliğin sağlıklı ve etkili olabilmesi, önemli ölçüde sınıf ziyaretiyle yapılacak gözlemlerden elde edilecek verilere bağlıdır. Sınıf ziyaretleri ve sınıf içi etkinliklerin gözlemlenmesi ile elde edilecek verilere dayalı bir rehberlik ve mesleki yardımın daha etkili ve verimli olacağı açıktır. Çağdaş eğitim anlayışında, eğitim-öğretim sürecinin iyileştirilmesi eğitsel amaçların daha sağlıklı ve etkili gerçekleşmesini sağlayacağından sürecin işleyişinde çok önemli rolü olan öğretmenin geliştirilmesi esas amaç olacaktır. Bunun içinde öğretmenin sınıf içi uygulamalarının izlenmesi ve bu izlenimlerden elde edilecek veriler ışığında öğretmeni geliştirecek öneri ve yardımların yapılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Bakıoğlu ve Hacıfazlıoğlu (2000:39-52)'na göre, profesyonel anlamda bilgi aktarımı öğretmen eğitiminde yeterli değildir. Öğretmen ders esnasında kitaplarda bulamayacağı önemli tecrübeleri edinme imkânına sahiptir. Öğretmeni gözlemek ve değerlendirmek için sınıfa gelmiş olan

denetmen, ders esnasında gözlemlediği olumlu ve olumsuz uygulamaları not alarak bunları öğretmenle paylaşır.

I. Aşamada izlenecek adımlar:

- 1.Adım:Sınıf ziyaretinden önce öğretmenle görüşme
- 2.Adım: Öğretmenin eğitim-öğretim yılı için yaptığı hazırlıkların ve planların incelenmesi
- 3.Adım:Sınıf ziyareti yapılarak sınıf içi etkinliklerin gözlemlenmesi
- 4.Adım: Ziyaret edilen sınıfın seviye tespitinin öğretmenle birlikte yapılması
- 5.Adım:Öğretmen tarafından yapılacakların planlanması

Rehberlik ve mesleki yardım yapacak olan denetmen, öğretmen tarafından yürütülen eğitim-öğretim etkinliklerine bağlı olarak nelerin eksik olduğunu belirledikten sonra, bu eksiklerin nasıl giderileceği konusunda önerilerde bulunabilecektir. Dolayısıyla eğitim-öğretim yılının başında yapılacak sınıf ziyareti, sürecin sağlıklı işlenmesini sağlayacak rehberlik ve mesleki yardım için son derece önemlidir denilebilir. Bu konuda Taymaz (2002:89), bir öğretim kurumunda teftişin temel işlevinin, öğretme-öğrenme ortamının analizi, ortamın değerlendirilmesi ve sürecin geliştirilmesi, amaçlara ulaşılmasının sağlanması, olduğunu ifade etmektedir. Çağdaş denetim anlayışına göre, müfettiş eğitim öğretimin sürecinin geliştirilmesi amacını gütmelidir. Bu süreçte anahtar bir rolü olan öğretmenin geliştirilmesinin temele alınması gerekmektedir.

Rehberlik ve mesleki yardım hizmetini sunacak olan denetmen sadece eksikliklerin neler olduğunu belirlemekle kalmayıp, bu eksiklerin nasıl giderileceği konusunda gerekli ve uygun önerilerde bulunacaktır. Bazı araştırmalarda(Bakioğlu ve Hacıfazlıoğlu, 2000:39-52; Dağlı, 2000:43-48; Özbek, 2001:88-93) öğretmenler, ilköğretim müfettişlerinin eksik ve kusur tespit etmeye çalıştıklarını ancak eksiklerini nasıl giderecekleri konusunda öğretmenlere gerekli rehberliği yapmadıklarını belirtmektedirler.

Mevcut uygulamada ilköğretim müfettişleri çoğu zaman bir ders saati ile sınırlı bir sınıf ziyareti yapmaktadırlar. Hatta bazen bu sınıf ziyaretlerinin hiç yapılmadığı müfettiş ve bu araştırma yapılırken anket uygulaması sırasında öğretmen beyanlarından, öğretmenlerin anketlerin boşluklarına yazdıkları açıklamalardan ve bu alanda yapılan araştırmalardan (Sabancı ve Günbayı, 2004) anlaşılmaktadır.

Bu ilk sınıf ziyaretinin sonunda müfettişle öğretmen tarafından, sınıfın genel durumunu götüren bir rapor hazırlanır. Bu rapor aynı zamanda bir "seviye tespit tutanağı" niteliğinde olmalıdır. Çünkü eğitim-öğretim yılının sonunda yapılacak son ziyarette bu raporda belirtilen tespit ışığında ulaşılan nokta belirlenerek, gelişme olup olmadığı veya gelişmenin ne derece olduğu belirlenecektir. Hazırlanan rapora dayalı olarak yapılacak etkinliklerle ilgili

çalışma programı hazırlanır. Müfettiş ve öğretmen hazırlanan bu program çerçevesinde çalışmalarını planlayarak yürütürler. 15. Milli Eğitim Şurası (1996)'nda alınan tavsiye kararında, eğitim-öğretim yılı başında seviye tespiti ve rehberlik yapılmasının ve öğretim yılı sonunda ise başarı tespiti yapılmasının uygun olacağı belirtilmektedir.

2. Aşama: Ziyaret Sonrası Öğretmenle Görüşme

Bu aşamada, müfettiş ve öğretmen sınıf ziyaretine dayalı gözlem sonuçları üzerinde karşılıklı görüş alış verişinde bulunurlar. Öncelikli olarak denetmen, kendi gözlemlerini öğretmene aktararak görüşmeyi başlatır. Yani müfettiş gözlemlerini öğretmenle paylaşır.

Denetmenle öğretmenin görüşmesi karşılıklı güven ve işbirliğine dayalı bir şekilde yapılır. Müfettiş ve öğretmen işbirliğinin sağlanmasında, müfettişin öğretmeni iyi tanınması, öğretmenlerin de müfettişlere güvenmesi gerekmektedir. Çünkü müfettişine güvenen bir öğretmen problemlerini samimi ve dürüst bir şekilde aktarır. Böylece problemin çözümü de kolaylaşır(Sarı, 1987: 8-9).

Bu aşama 3 adımdan oluşmaktadır:

- 1.Adım: Gözlem ve incelemeler sonrası müfettiş tarafından yapılan tespitlerin öğretmene aktarılması ve birlikte değerlendirme yapılması
- 2.Adım: Mevcut durumla ilgili tespitlerin raporlaştırılması
- 3.Adım: Planlama Yapılması (Bundan sonraki süreçte nelerin yapılacağını öğretmenle birlikte planlanması)

Müfettiş, öğretmene rehberlik ve mesleki yardım amaçlı görüşmeyi yaparken, rasgele değil belli bir plan çerçevesinde hareket eder. Bunun için denetmen, öncelikli olarak yardımcı olacağı öğretmeni tanımaya çalışmalıdır. Müfettiş, birlikte çalışacağı öğretmeni tanımaya çalışırken bazı ilkelere göre hareket etmek durumundadır. Öncelikli olarak iletişimde samimi ve güven verici bir duruş ve dil kullanmaya özen göstermelidir. Fraser'a (1998:9, Aktaran: Bakioğlu ve Hacıfazlıoğlu) göre, müfettiş öğretmeni tanımaya çalışırken şu sorulara cevap vermeye çalışmalıdır:

- Ders öğretim tekniklerinde hangi sıraya öncelik verir?
- Konusuna ne kadar hâkimdir?
- Kaç yıllık öğretmenlik tecrübesine sahiptir?
- Sınıf yönetiminde nelere öncelik vermektedir?
- Öğrenmeye ve öğretmeye karşı tutumu nedir?
- Yeni fikirlere ve bunları denemeye açık mıdır?

Bu görüşmede müfettiş, sadece kendi gözlemlerini esas alan tavsiye ve yönlendirmelerde bulunmak yerine, öğretmenin de görüşlerine başvurarak eksik ve sorunları birlikte belirleme yoluna giderler. Modern teftiş anlayışında rehberlik ve mesleki yardım, müfettişle öğretmenin yan yana ve

işbirliği içerisinde çalışmasını öngörmektedir. Öğretmenin katılımını esas alan bir rehberlik ve melseki yardım, eğitim-öğretim sürecinin gelişmesine daha fazla katkı sağlayacaktır. Öğretmenin hem sorunun belirlenmesinde hem de çözüm geliştirmede katkı derecesi arttıkça rehberlik ve mesleki yardıma açık ve istekli olma derecesi de artacaktır.

Görüşmenin sonuçlarının yazılı bir metin haline getirilmesi, yani görüşmenin kaydedilmesi gerekir. Bunun için müfettiş ve öğretmen görüşme sonucuna dayalı olarak bundan sonraki süreçte neler yapılması gerektiği ile ilgili bir plan hazırlarlar. Öğretmen eğitim-öğretimle ilgili etkinliklerini bu plan çerçevesinde yürütür. Bu planın birer nüshası öğretmen ve müfettişte bulunur. Çünkü bundan sonraki ziyarette hazırlanan bu planın ne derece uygulandığı daha kolay değerlendirilebilir.

3. Aşama: İkinci Kez Sınıf Ziyareti

Bu ziyaret, bir önceki ziyarette yapılması planlanan etkinliklerin ne şekilde yürütüldüğünü; ortaya çıkan aksaklıkları, öğretmenin karşılaştığı güçlükleri belirleme ve çözüm üretmeye yönelik olur. Müfettiş bu ziyarette bir önceki ziyaretin genel bir değerlendirmesini yapar. Bu aşama 4 adımdan oluşur:

- 1.Adım:Sınıf ziyaretinden önce öğretmenle görüşme
- 2.Adım: Sınıf ziyareti yaparak etkinlikleri izleme ve diğer çalışmalarını inceleme
- 3.Adım:Gözlem ve inceleme sonuçlarını öğretmenle birlikte değerlendirme
- 4.Adım: Ziyaretle ilgili değerlendirme tespitlerin raporlaştırılması

Bu ziyaretin önceki ziyaretle arasındaki sürenin çok uzun olmaması gerekir. Çünkü öğretmenin planlanan etkinliklerin yürütülmesi sırasında bir takım sorunlarla karşılaşması olasıdır. Bu sorunların süreci olumsuz etkilememesi için zaman geçirilmeden giderilmesi gerekir. Bu sorunların çözülmesi öğretmenin müfettişten yardım almasını gerekli kılabilir. Bu yüzden denetmen, sorunu yerinde görerek öğretmene rehberlik ve yardımda bulunmalıdır.

Müfettiş ikinci defa yapılan ziyarette, bir önceki ziyarette yapılan gözlemlere dayalı plan çerçevesinde değerlendirmelerini yaparak nelerin yolunda gittiğini, aksayan yönlerin neler olduğunu belirleyerek not eder. Müfettiş ikinci defaki ziyaretinde gözlemlerini öğretmenle paylaşır ve öğretmenin bu konulardaki görüş ve düşüncelerini dinleyerek değerlendirmelerini yapar. Görüşme sonucunda müfettişle öğretmenin hangi konularda mutabık oldukları, hangi konularda farklı düşündükleri belirlenir ve görüşme tutanağına kaydedilir.

4. Aşama:Denetim ve Değerlendirme Amaçlı Son Ziyaret

Bu en son sınıf ziyaret, denetim ve değerlendirme amacıyla öğretim yılının sonuna doğru yapılır. Müfettiş, öğretim yılının başındaki ziyarete bağlı

olarak yapılan plan çerçevesinde ve ikinci ziyaretteki gözlemlerde tespit edilen noktaları da dikkate alarak bu ziyarette en baştan itibaren gelinen noktayı belirlemeye çalışır. Bu son ziyaret, aynı zamanda eğitim-öğretim yılı boyunca yapılanların genel olarak değerlendirilmesinin yapılacağı bir ziyarettir.

Bu aşama 3 adımda tamamlanır. Bu adımlar sırayla şu şekildedir:

- 1.Adım: Sınıf içi etkinliklerin gözlemlenmesi, diğer faaliyetlerin incelenmesi ve gözlem ve inceleme sonuçlarının not edilmesi
- 2.Adım: Müfettişin gözlem ve tespitlerini öğretmene aktararak durumun birlikte değerlendirilmesi
- 3.Adım:Dönem sonu değerlendirme raporu hazırlanması

Bu son ziyarette, öğretim yılının başındaki ziyarette seviye tespit raporunda belirlenen durumla, ulaşılan son durum arasında bir mukayese yapılır. Elde edilen veriler ışığında önce bir genel değerlendirme yapılır. Daha sonra ise belli başlıklar altında ayrıntılı değerlendirmeler yapılır.

Müfettiş sınıf ziyareti yapmadan önce, öğretmene bu ziyaretin denetim ve değerlendirme amaçlı bir ziyaret olduğunu; baştan beri yapılanların sürecin geliştirilmesine ve iyileştirilmesine ne derece katkı yaptığını birlikte değerlendirmeleri gerektiğini söyler. Müfettiş öğretmenle birlikte sınıfa girer. Bu son aşamada, ilk başta sınıf içi etkinlikler gözlemlenerek yapılan tespitler not edilir. Daha sonra müfettiş elindeki plana göre, diğer konularla ilgili incelemelerini yaparak tespitlerini not eder. Müfettiş, gözlemlerinden ve incelemelerinden elde ettiği verileri öğretmene aktarır. Öğretmenin belirlenen noktalarla ilgili görüş ve düşüncelerini dinler. Müfettiş ve öğretmen önceden belirlenerek yapılması planlanan etkinliklerin ne derece gerçekleşip gerçekleşmediğini; nelerin doğru, nelerin eksik ve hatalı olduğunu karşılıklı görüş açıklayarak ortaya koymaya çalışırlar.

Müfettiş, son aşamada, yaptığı gözlemler ve öğretmenle görüşmesinden sağladığı verilerle genel bir değerlendirme yapar. Bu değerlendirmeyi rapor haline getirerek bir nüshasını da öğretmene verir. Gerek öğretmen ve gerekse ilköğretim müfettişi, bu raporda belirtilen noktaları dikkate alarak bir sonraki eğitim-öğretim yılında yapacakları çalışmalarını planlarlar.

3. SONUÇ

Süreç odaklı mesleki yardım ve rehberlikte müfettişin temel görevi denetleyerek var olan durumu tesbit etmek değil, eğitim-öğretim sürecinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesidir. Dolayısıyla sürecin en önemli öğelerinden biri olan öğretmeni geliştirmek, esas olmalıdır. Öz'e göre (1977:7) denetim anlayışında denetmenin değeri, eğitim-öğretime yaptığı katkı derecesi ile ölçülmektedir. Karagözoğ-

lu (1977:2) da, modern eğitimde denetmenden beklenen başlıca görevin, okuldaki eğitim-öğretim çalışmalarının daha verimli olabilmesi için, öğretmene yardımcı ve rehber olmak olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla denetmenin yapması gereken, eğitim-öğretim sürecine en iyi katkıyı sağlayabilecek bir çevrenin oluşturulmasına liderlik yapmalıdır.

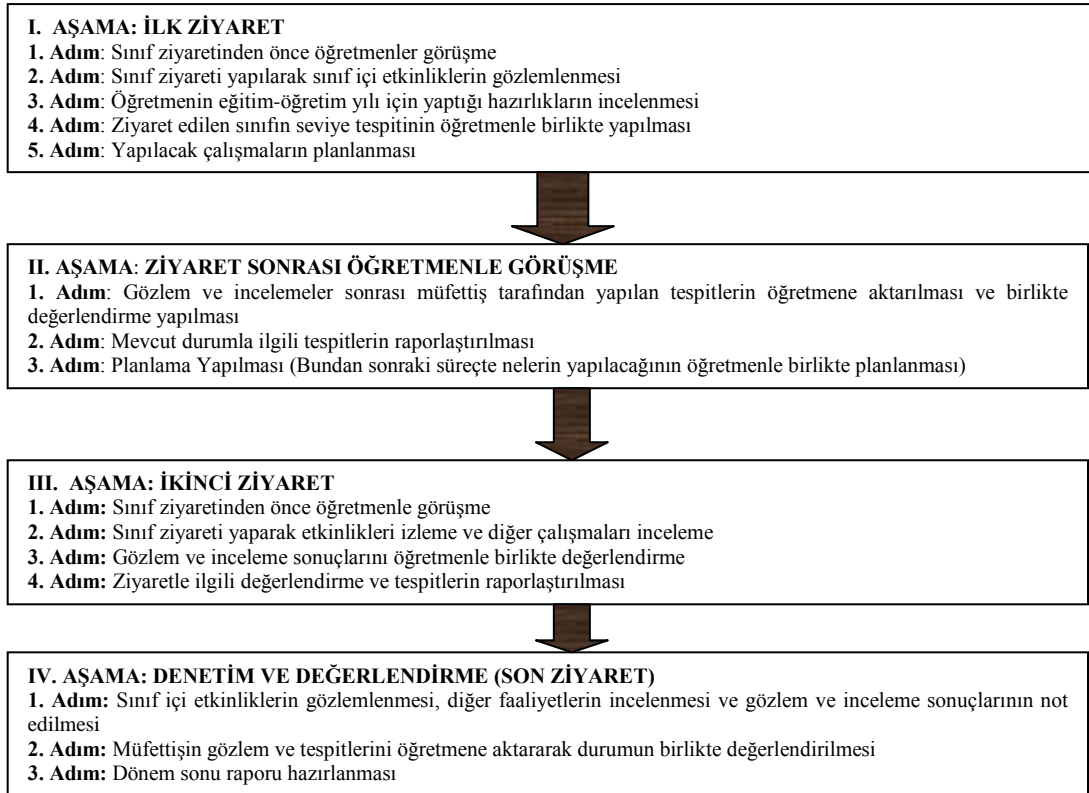
Süreç odaklı mesleki yardım ve rehberlikte esas amaç, sürecin geliştirilmesi ve iyileştirilmesidir. Dolayısıyla, süreç odaklı mesleki yardım ve rehberlik, sürecin tüm öğelerinin geliştirilmesine odaklanır. Bu nedenle, bu modelde, ilköğretim müfettişi kendisinin de sürecin bir ögesi olduğunu dikkate alarak hareket etmelidir. Yapılan değerlendirme sonucunda ulaşılan sonuçta kendi katkısını da eksik yönlerini de görebilmelidir.

İlköğretim müfettişleri, denetim veya rehberlik etkinlikleri sırasında, öğretmenlerin gösterdikleri

olumlu çabaları överek, takdir ederek ve uygun ödüllendirmeleri yaparak öğretmenleri güdülemeye çalışmaktadırlar. Başaran (1982:185), işgörenin elde ettiği ödülün gösterdiği çabaya, ürettiği edime denk olduğunda haz verici olacağını işaret ederek, doyumun gerçek ödülün alınmasıyla ortaya çıkacağını belirtmektedir.

Sonuç olarak, süreç odaklı mesleki yardım ve rehberlik, eğitim-öğretim sürecini ve öğretmeni geliştirmek amacıyla yöneliktir. Bu nedenle belli bir noktada sonlanan bir etkinlik değildir. Sürekli olarak eğitim-öğretim sürecindeki değişikliklere ve yeniliklere bağlı olarak daha iyiyi, daha güzeli ve daha etkiliyi arama çabalarını içerir. Dolayısıyla süreç odaklı mesleki yardım ve rehberliğin etkililiği, bu hizmeti yürütecek olan müfettişin de sürekli olarak kendini yenilemesini ve geliştirmesini zorunlu kılar.

Şekil: Süreç Odaklı Mesleki Yardım ve Rehberlik Modeli

4. KAYNAKLAR

1. Bakioğlu, Ayşen ve Özge Hacıfazlıoğlu. "Eğitim Denetmenleri ve Mentörlük", Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Yıl 2000, Sayı 12, ss.39-52, İstanbul: 2000.
2. Dağlı, Abidin. "İlköğretim Öğretmenlerinin Algılarına Göre İlköğretim Denetmenlerinin Ders Denetimine İlişkin Davranışları", Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt:25, Sayı:118, ss.43-48, Ankara: 2000
3. Kapusuzoğlu, Şaduman. AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:3, ss.35-50, Haziran:2002
4. Kartal, Sadık. "İlköğretim II.Kademe Branş Öğretmenlerinin Teftiş-Rehberlik Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri", Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara:1997.

5. Milli Eğitim Bakanlığı 15. Milli Eğitim Şurası, "2000'li Yıllarda Türk Milli Eğitim Sistemi", M.E.B. Basımevi, İstanbul:1996.
6. Öz, Fevzi. (1977): Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü. Hacettepe Üni., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
7. Özbek, Oğuz. "İlköğretim Okullarında Öğretmenlerin Ders Teftişi Etkinliklerinde Müfettişlerden Beklentileri ve Bu Beklentilerin Gerçekleşme Düzeyleri(Niğde İli Örneği)", Eğitim Araştırmaları Dergisi, Mart 2001, sayı:3-4, ss.87-93, Ankara:2001.
8. Sabancı, Ali ve Günbayı İlhan. (2004): İlköğretim Denetmenlerinin Görev Alanlarının ve Yüklerinin Yeterlik Alanları Açısından Değerlendirilmesi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:1, ss.114-121, Antalya.
9. Sağlamer, Emin. Eğitimde Teftiş Teknikleri. Milli Eğitim Basımevi, Ankara:1975.
10. Sarı, Kerim. "Çorum ili İlkokul Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinden Rehberlik Konusundaki Beklentileri" Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara:1987.
11. Sinkinson, Anne J. (2004). Manager, Moderator, Motivator or What?. Educational Review, Volume 56, Number 3, page:235-246, November-2004.
12. Taymaz, Haydar. Eğitim Sisteminde Teftiş Kavramları İlkeler Yöntemler. Pegem A Yayıncılık, Ankara:2002.
13. Yalçınkaya, Mustafa. "Yeni Öğretmen ve Teftiş", Milli Eğitim Dergisi, Kış-Bahar 2002, Sayı:153-154, ss:106-118, Ankara:2003.
14. Yıldırım, Bilal. "İlköğretimde Denetimin Etkililiği İçin Yeni Bir İletişim Modeli Önerisi", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:11, sayı:1, ss.213-224, Elazığ:2001.